DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

9. november 2006 *

I sag C-120/05,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af Finanzgericht Hamburg (Tyskland) ved afgørelse af 2. marts 2005, indgået til Domstolen den 15. marts 2005, i sagen:

Heinrich Schulze GmbH & Co. KG i.L.

mod

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, A. Rosas, og dommerne A. Borg Barthet og U. Lõhmus (refererende dommer),

* Processprog: tysk.

generaladvokat: P. Léger
justitssekretær: R. Grass,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Heinrich Schulze GmbH & Co. KG i.L. ved Rechtsanwältin C. Esser

— Hauptzollamt Hamburg-Jonas ved G. Seber, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved C. Cattabriga og F. Erlbacher, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 1. juni 2006,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 7, stk. 1, tredje afsnit, i Kommissionens forordning (EF) nr. 1222/94 af 30. maj 1994 om fastsættelse af fælles gennemførelsesregler for ordningen for ydelse af eksportrestitutioner og om fastlæggelse af kriterierne for fastsættelse af restitutionsbeløbet

for visse landbrugsprodukter, der udføres i form af varer, som ikke er opført i traktatens bilag II (EFT L 136, s. 5), som affattet ved Kommissionens forordning (EF) nr. 229/96 af 7. februar 1996 (EFT L 30, s. 24, herefter »forordning nr. 1222/94«).

2 Spørgsmålene er blevet rejst under en sag mellem selskabet Heinrich Schulze GmbH & Co. KG i.L. (herefter »Schulze«) og Hauptzollamt Hamburg-Jonas (herefter »Hauptzollamt«) angående et krav om tilbagebetaling af eksportrestitution for landbrugsprodukter.

Retsforskrifter

3 De fælles gennemførelsesbestemmelser for eksportrestitutioner for landbrugsprodukter er indeholdt i forskellige fællesskabsforordninger, herunder bl.a. i Kommissionens forordning (EØF) nr. 3665/87 af 27. november 1987 om fælles gennemførelsesbestemmelser for eksportrestitutioner for landbrugsprodukter (EFT L 351, s. 1), som ændret ved Kommissionens forordning (EF) nr. 2945/94 af 2. december 1994 (EFT L 310, s. 57, herefter »forordning nr. 3665/87«), og i forordning nr. 1222/94.

4 Artikel 11 i forordning nr. 3665/87 fastsætter de nærmere regler for tilbagesøgning af uretmæssigt udbetalte eksportrestitutioner, de sanktioner, der pålægges i denne forbindelse, samt muligheden for ikke at anvende visse sanktioner i tilfælde af force majeure. I bestemmelsens stk. 3 er det navnlig fastsat, at modtageren, når der uretmæssigt er udbetalt en restitution til den pågældende, skal tilbagebetale det uretmæssigt modtagne beløb med tillæg af renter.

5 Tiende betragtning til forordning nr. 1222/94 har følgende ordlyd: »[D]er bør fastsættes et kontrolsystem på grundlag af princippet om, at eksportøren ved hver udførsel afgiver en erklæring til myndighederne om de mængder af produkter, der er anvendt til fremstillingen af de udførte varer; myndighederne træffer alle de foranstaltninger, som de skønner nødvendige med henblik på efterprøvelse af rigtigheden af denne erklæring.«

6 Det følger af artikel 1, stk. 1, første afsnit, i forordning nr. 1222/94, at forordningen bl.a. finder anvendelse på de basisprodukter, der er opført i bilag A, samt på deraf forarbejdede produkter benævnt »varer«, der er opført i bilag B og C.

7 Det følger af forordningens artikel 2, at »[d]et restitutionsbeløb, der ydes for den i overensstemmelse med artikel 3 fastlagte mængde af hvert af de basisprodukter, der udføres i form af samme vare, fremkommer ved multiplikation af denne mængde med restitutionssatsen for det pågældende basisprodukt, hvilken sats bestemmes pr. vægtenhed i henhold til artikel 4«.

8 Artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 1222/94 bestemmer:

»Ved anvendelse af stk. 1 anses som faktisk anvendt de produkter, der i uforarbejdet stand er blevet anvendt ved den udførte vares fremstilling. Når et basisprodukt under en af denne vares fremstillingsfaser selv forarbejdes til et andet mere bearbejdet basisprodukt, der anvendes i en senere fase, anses kun dette sidstnævnte basisprodukt som faktisk anvendt.

De mængder af produkter, der i henhold til første afsnit faktisk er anvendt, skal fastsættes for hver vare, der udføres.

Dog kan disse mængder i tilfælde af regelmæssig foretaget udførsel af varer, der er fremstillet af en virksomhed under nøje fastlagte tekniske forhold, og som derfor har uændrede egenskaber og kvalitet, fastsættes i forståelse med de kompetente myndigheder enten ud fra disse varers fremstillingsformel eller ud fra de gennemsnitlige mængder af de produkter, der i en bestemt periode anvendes ved fremstillingen af en bestemt mængde af disse varer. De således fastsatte mængder skal tages i betragtning, så længe produktionsvilkårene for de pågældende varer ikke ændres.

[...]«

9 Det bemærkes, at honningkager anses for varer i henhold til bilag B til forordning nr. 1222/94, og at den i forordningens artikel 3, stk. 2, tredje afsnit, omhandlede forenklede procedure finder anvendelse i forbindelse med disse varers udførsel.

10 Forordningens artikel 7 fastsætter et kontrolsystem for eksportrestitutioner på grundlag af princippet om, at eksportøren ved hver udførsel afgiver en erklæring. Bestemmelsens stk. 1 og 2 har følgende ordlyd:

»1. Foranstaltningerne i forordning (EØF) nr. 3665/87 anvendes. Ved varernes udførsel skal ansøgeren afgive erklæring om enten mængderne af basisprodukter, af de af disse basisprodukter forarbejdede produkter eller af de produkter, der ligestilles

med en af disse to kategorier i medfør af bestemmelserne i artikel 1, stk. 2, og som i henhold til artikel 3, stk. 2, tredje afsnit, faktisk er anvendt ved fremstillingen af disse varer, for hvilke der vil blive anmodet om restitution, eller på anden måde henviser til sammensætningen, hvis den er fastsat i henhold til artikel 3, stk. 2, tredje afsnit.

Når en vare er anvendt til fremstillingen af en vare, der skal udføres, skal ansøgerens erklæring indeholde såvel angivelse af den varemængde, der faktisk er anvendt ved fremstillingen, som arten og mængden af hvert af de basisprodukter, af de heraf forarbejdede produkter, og de produkter, der er ligestillet med en af disse to kategorier i medfør af bestemmelserne i artikel 1, stk. 2, hvoraf den anvendte vare er fremstillet.

Ansøgeren skal over for de kompetente myndigheder til støtte for sin erklæring forelægge alle de dokumenter og oplysninger, som disse myndigheder anser for formålstjenlige.

Med henblik på prøvelse af rigtigheden af den erklæring, som er forelagt dem, anvender de kompetente myndigheder egnede kontrolforanstaltninger.

På begæring af de kompetente myndigheder i den medlemsstat, på hvis område toldformaliteterne ved udførsel gennemføres, meddeler de kompetente myndigheder i de øvrige medlemsstater direkte alle disponible oplysninger for at muliggøre kontrollen med ansøgernes erklæring.

2. Udfærdiger ansøgeren ikke den i stk. 1 nævnte erklæring, eller fremlægger han ikke tilfredsstillende dokumentation for den forelagte erklæring, kan han ikke opnå restitution.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

11 I 1996 udførte Schulze honningkager til en række tredjelande og ansøgte om eksportrestitutioner for de heri indeholdte basisprodukter. I de enkelte ansøgninger om eksportrestitution, som Schulze indgav, henviste selskabet for så vidt angik basisprodukter, for hvilke der kunne ydes restitution, til de fremstillingsformler, som Schulze havde fremsendt til Hauptzollamt.

12 Schulzes produktionsanlæg og kontorer blev stærkt beskadiget ved en brand i maj 1997 og i juli måned samme år indstillede Schulze produktionen.

13 Efter en kontrol foretaget i oktober 1999 fremsatte Hauptzollamt ved ændringsmeddelelse af 28. august 2000 krav til Schulze om tilbagebetaling af eksportrestitutionen, nemlig et samlet beløb på 26 174,84 tyske mark (DEM), på grundlag af artikel 11, stk. 3, i forordning nr. 3665/87. Hauptzollamt begrundede denne beslutning med, at Schulze ikke havde fremlagt de oplysninger og dokumenter, som ifølge artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 1222/94 er påkrævet til kontrollen med fremstillingsformlerne. Ifølge Hauptzollamt blev restitutionen imidlertid tildelt under forbehold af, at en senere kontrol af den relevante dokumentation bekræftede selskabets ret til restitution.

14 Schulze indgav en klage over kravet om tilbagebetaling af restitutionen støttet på, at der var opstået brand i selskabets lokaler, hvilket havde ødelagt de dokumenter, som Hauptzollamt krævede udleveret. Schulzes klage blev afvist den 5. maj 2003 med den begrundelse, at selskabet ikke havde opfyldt sin bevispligt i henhold til artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 1222/94 og ikke kunne påberåbe sig force majeure med henblik på at blive fritaget for denne pligt.

15 Herefter anlagde Schulze den 5. juni 2003 sag ved Finanzgericht Hamburg og gjorde indsigelse mod kravet om tilbagebetaling af eksportrestitutionerne, der ifølge sagsøgeren var blevet tildelt med rette.

16 Finanzgericht Hamburg har herefter besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Kan kravet om det i artikel 7, stk. 1, tredje afsnit, i forordning nr. 1222/94 anførte dokumentbevis fraviges, således at det tillades eksportøren ved hjælp af andre bevismidler at føre bevis for de til fremstillingen af de eksporterede varer faktisk anvendte produkter, såfremt eksportøren som følge af force majeure ikke (længere) er i stand til at fremlægge dokumentation for fremstillingen?

Fører force majeure-betragtningen tillige til, at beviskravene nedsættes, således at det er tilstrækkeligt, at eksportøren på overbevisende eller troværdig måde angiver de til fremstillingen af de eksporterede varer faktisk anvendte produkter?«

Om de præjudicielle spørgsmål

17 Den forelæggende ret ønsker med sine spørgsmål, der behandles samlet, nærmere bestemt oplyst, om artikel 7, stk. 1, tredje afsnit, i forordning nr. 1222/94 skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for, at de nationale myndigheder godtager et andet bevismiddel, hvis eksportøren — i givet fald på grund af force majeure — ikke kan fremlægge et dokumentbevis vedrørende de mængder af produkter, der faktisk er anvendt til fremstillingen af en udført vare.

18 Ifølge tiende betragtning til forordning nr. 1222/94 fastsætter forordningen et kontrolsystem for eksportrestitutionsansøgninger i det væsentlige på grundlag af princippet om, at eksportøren ved hver udførsel afgiver en erklæring til myndighederne om de mængder af produkter, der er anvendt til fremstillingen af de udførte varer. Det påhviler disse myndigheder at træffe alle de foranstaltninger, som de skønner nødvendige med henblik på efterprøvelse af rigtigheden af denne erklæring.

19 Det følger af artikel 2 og 3 i forordning nr. 1222/94, at det restitutionsbeløb, der tildeles, når varerne indeholder landbrugsprodukter i forskellige mængder, der også er omfattet af nævnte forordning, bliver beregnet på grundlag af den mængde landbrugsprodukter, der faktisk er anvendt til fremstillingen af disse udførte varer (jf. i denne retning dom af 12.5.2005, sag C-542/03, Milupa, Sml. I, s. 3989, præmis 21).

20 I artikel 3, stk. 2, tredje afsnit, i forordning nr. 1222/94 er der imidlertid fastsat en særlig procedure for varer, der er fremstillet ud fra en bestemt fremstillingsformel. For disse varer beregnes restitutionsbeløbet i forståelse med de kompetente myndigheder på baggrund af de mængder, der er fastsat ud fra fremstillingsformelen.

21 I overensstemmelse med artikel 7, stk. 1, første afsnit, i forordning nr. 1222/94 foretages kontrollen med tildeling af eksportrestitutioner på grundlag af en erklæring fra eksportøren. I denne erklæring skal eksportøren henvise til varernes sammensætning, hvis den er fastsat i henhold til den forenklede procedure i forordningens artikel 3, stk. 2, tredje afsnit.

22 Ifølge artikel 7, stk. 1, tredje afsnit, i forordning nr. 1222/94 skal eksportøren til støtte for sin erklæring forelægge alle de dokumenter og oplysninger, som de kompetente myndigheder anser for formålstjenlige. Desuden anvender disse myndigheder i henhold til bestemmelsens fjerde afsnit alle egnede kontrolforanstaltninger til prøvelse af rigtigheden af denne erklæring.

23 Disse bestemmelser har til formål at gøre det muligt for de kompetente myndigheder at efterprøve grundlaget for ansøgningen om eksportrestitution og fastsætte beløbet herfor.

24 Hvis der ikke foreligger en erklæring eller tilfredsstillende dokumentation for den forelagte erklæring, kan eksportøren ikke gøre krav på restitution, og hvis en sådan allerede er blevet udbetalt, skal eksportøren tilbagebetale den i overensstemmelse med artikel 11, stk. 3, i forordning nr. 3665/87, hvori der er henvist til artikel 7 i forordning nr. 1222/94.

25 Forordning nr. 1222/94 indeholder imidlertid ikke noget særligt krav til, hvilken form de beviser, der fremlægges til støtte for udførselsangivelsen, skal have. Desuden følger det af selve ordlyden af forordningens artikel 7, stk. 1, tredje og fjerde afsnit, sammenholdt med tiende betragtning til forordningen, at de kompetente myndigheder kan anse det for formålstjenligt, at ansøgeren ikke alene fremlægger »dokumenter«, men også »oplysninger« over for dem, og at myndighederne har kompetence til at anvende »egnede kontrolforanstaltninger« samt træffe »alle de foranstaltninger, som de skønner nødvendige« med henblik på efterprøvelse af rigtigheden af erklæringen.

26 Det fremgår ligeledes af artikel 7, stk. 2, at de nationale myndigheder skal bedømme, hvorvidt de oplysninger, ansøgeren har fremlagt, er tilstrækkelige. Det følger heraf, at det, såfremt der ikke foreligger dokumentbevis, påhviler de nationale myndigheder at tage hensyn til andre bevismidler, som i henhold til de nærmere regler i national ret er lige så tilfredsstillende med henblik på kontrollen, for så vidt som disse beviser overholder fællesskabsrettens rækkevidde og effektivitet (jf. i denne retning dom af 14.12.1995, sag C-312/93, Peterbroeck, Sml. I, s. 4599, præmis 12).

27 I denne henseende vil der kunne tages hensyn til en kontrol af varer af samme art, der er foretaget på et tidligere tidspunkt, og som giver sikkerhed for, at varens sammensætning er uændret, og for, at varen svarer til den fremstillingsformel, der er fremsendt i henhold til artikel 3, stk. 2, tredje afsnit, i forordning nr. 1222/94.

28 Når der således er tale om en eksportør, der har modtaget eksportrestitution for basisprodukter, der indgår i fremstillingen af den udførte vare, og som er produkter omfattet af denne forenklede procedure, skal de kompetente myndigheder tage hensyn til, at mængderne af disse produkter allerede er blevet fastlagt og godkendt af dem.

29 I denne henseende og i modsætning til, hvad Schulze har gjort gældende i sit skriftlige indlæg, skal det imidlertid bemærkes, at eftersom en eksportør ikke kan gøre krav på restitution, når der ikke foreligger tilstrækkelige beviser til støtte for hans erklæring, kan beviskravene i henhold til artikel 7, stk. 1, i forordning nr. 1222/94 ikke nedsættes som følge af, at den pågældende eksportør — i givet fald på grund af force majeure — ikke kan fremlægge dokumentbeviser i dette øjemed.

30 Herefter skal de forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 7, stk. 1, tredje afsnit, i forordning nr. 1222/94 skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for, at eksportøren, i et tilfælde, hvor den pågældende — i givet fald på grund af force majeure — ikke til støtte for sin udførselsangivelse kan fremlægge et dokumentbevis vedrørende de mængder af produkter, der faktisk er anvendt til fremstillingen af en udført vare, fører dette bevis ved hjælp af andre bevismidler. De nationale myndigheder skal bedømme disse andre bevismidler i henhold til de nærmere regler i national ret, dog på den betingelse, at disse regler hverken må påvirke fællesskabsrettens rækkevidde eller effektivitet. I denne henseende påhviler det de nationale myndigheder ligeledes at tage hensyn til dokumenter, der allerede er udvekslet med eksportøren, når ansøgningen er indgivet i forbindelse med den forenklede procedure i forordningens artikel 3, stk. 2, tredje afsnit.

Sagens omkostninger

31 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 7, stk. 1, tredje afsnit, i Kommissionens forordning (EF) nr. 1222/94 af 30. maj 1994 om fastsættelse af fælles gennemførelsesregler for ordningen for ydelse af eksportrestitutioner og om fastlæggelse af kriterierne for fastsættelse af restitutionsbeløbet for visse landbrugsprodukter, der udføres i form af varer, som ikke er opført i traktatens bilag II, som affattet ved Kommissionens forordning (EF) nr. 229/96 af 7. februar 1996, skal fortolkes således, at bestemmelsen ikke er til hinder for, at eksportøren, i et tilfælde, hvor den pågældende — i givet fald på grund af force majeure — ikke til støtte for sin udførselsangivelse kan fremlægge et dokumentbevis vedrørende de mængder af produkter, der faktisk er anvendt til fremstillingen af en udført vare, fører dette bevis ved hjælp af andre bevismidler. De nationale myndigheder skal bedømme disse andre bevismidler i henhold til de nærmere regler i national ret, dog på den betingelse, at disse regler hverken må påvirke fællesskabsrettens rækkevidde eller effektivitet. I denne henseende påhviler det de nationale myndigheder ligeledes at tage hensyn til dokumenter, der allerede er udvekslet med eksportøren, når ansøgningen er indgivet i forbindelse med den forenklede procedure i forordningens artikel 3, stk. 2, tredje afsnit.

Underskrifter